Punkt i protokollet PR 49/2020 rd

Plenum

Måndag 6.4.2020 kl. 14.00—16.12

3. Övrigt ärende: Statsrådets förordning om temporära undantag vid tillämpningen av vissa bestämmelser i semesterlagen, arbetstidslagen och arbetsavtalslagen

Övrigt ärende Ö 16/2020 rd

Remissdebatt

Talman Matti Vanhanen: Ärende 3 på dagordningen presenteras för remissdebatt. Talmanskonferensen föreslår att ärendet remitteras till grundlagsutskottet.

För remissdebatten reserveras högst 45 minuter. Vid behandlingen av ärendet följer riksdagen det för ärenden med tidtabell överenskomna förfarandet.

Debatt

14.02 **Työministeri Tuula Haatainen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä valtioneuvoston asetus väliaikaisista poikkeuksista sovellettaessa eräitä vuosilomalain, työaikalain ja työsopimuslain säännöksiä vastaa soveltamisalaltaan ja sisällöltään aiempaa, 17. päivä maaliskuuta annettua soveltamisasetusta.

Virusepidemian levitessä on todennäköistä, että työnantajalle syntyy aiempaa suurempi työvoimapula palvelutarpeen kasvaessa kansalaisten lisääntyneen sairastumisen ja toisaalta epidemiaan liittyvien erinäisten lieveilmiöiden ja muiden vaikutusten vuoksi. Lisäksi työvoimapula voi kasvaa asianomaisissa toiminnoissa työskentelevän henkilöstön sairastumisen vuoksi. Työvoimapula vaikeuttaa merkittävällä tavalla näiden yhteiskunnallisesti kriittisten palveluiden toimintaa. Tällä asetuksella pyritään osaltaan varmistamaan työnantajan käytössä oleva riittävä henkilöstömäärä virusepidemian aikana.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on arvioinut, että epidemia leviää nopeasti ja tapausmäärä ei saavuta huippua nykyisten asetusten voimassaoloaikana. Valmiuslain toimintavaltuuksien ja poikkeusmahdollisuuksien käytölle on siten edelleen olemassa painavat perusteet. Epidemian kehityskulusta johtuen ehdotetun sääntelyn tarve on pikemminkin kasvamassa kevään kuluessa. Asetuksella mahdollistetaan poikkeaminen tietyistä vuosilomalain, työaikalain ja työsopimuslain säännöksistä. Poikkeuksia saadaan soveltaa terveydenhuollossa ja sosiaalitoimessa, pelastustoimessa, hätäkeskustoiminnassa ja poliisitoimessa koko valtakunnan alueella.

Tällä asetuksella sallittaisiin poikkeaminen vuosilomalain vuosilomasta ilmoittamisista, vuosiloman antamisajankohtaa, sen siirtämistä tai keskeyttämistä koskevien säännösten soveltamisesta. Työnantaja saa ilmoittaa vuosiloman ajankohdasta laissa säädettyä lyhyemmällä ilmoitusajalla. Työnantaja saa määrätä vuosiloman ajankohdan poiketen laissa säädetyistä aikarajoista. Työnantaja saa siirtää jo ilmoitettua vuosilomaa tai keskeyttää jo aloitetun vuosiloman. Toimenpiteiden on oltava tarpeen koronavirusepidemiasta johtuvien poikkeuksellisten työn järjestelyiden vuoksi, eikä niillä saa vaarantaa henkilöstön työ-

turvallisuutta eikä terveyttä. Siirretyt lomat on annettava välittömästi, kun se on mahdollista.

Samoin asetus sallisi poikettavan työaikalain ylityösuostumusta, enimmäisaikatyöaikaa ja lepoaikoja koskevista säännöksistä. Ylityön teettämiseen ei vaadita työntekijän suostumusta. Teetettävän työn määrä saa ylittää työaikalain mukaisen enimmäismäärän. Vuorokausi- ja viikkolevoista saadaan poiketa. Poikkeusvaltuuksien käyttö on sallittua vasta, kun laissa olevien joustomahdollisuuksien käyttö ei riitä ja niiden käyttö on välttämätöntä toiminnan turvaamiseksi. Edellytyksenä on, että työnantaja järjestää työntekijöiden käyttöön, lepoon ja virkistäytymiseen soveltuvia tauko- ja lepotiloja, sosiaalitiloja ja ruokahuoltoa. Toimenpiteillä ei saa vaarantaa työturvallisuutta eikä työntekijän terveyttä. Työntekijöiden kuormituksen tasaisesta jakautumisesta ja palautumisesta työn rasituksista on myös huolehdittava.

Asetuksessa säädettäisiin niin ikään työntekijän noudatettavaksi säädetyn irtisanomisajan pidentämisestä 4 kuukauteen. Irtisanomisaikaa ei voida kuitenkaan pidentää poliisitoimessa. Irtisanomisajan pidentämisen edellytyksenä on, että se on välttämätöntä väestön terveydenhuollon, vähimmäistoimeentulon tai turvallisuuden vuoksi. Asetuksella rajattaisiin niin ikään vuosilomalain 30 §:n ja työaikalain 34 §:n nojalla mainituista asioista annettujen työehtosopimusmääräysten soveltamista. Ehdotettu asetus vastaa vähäistä täsmennystä lukuun ottamatta valtioneuvoston antamaa aiempaa asetusta, jonka perustuslainmukaisuus on jo kertaalleen arvioitu perustuslakivaliokunnan toimesta.

Edellisen soveltamisasetuksen antamisen jälkeen virusepidemia on muuttunut aiempaa vakavammaksi, ja soveltamisasetuksen antamiselle on aiempaa painavampia perusteita. Siten ehdotetun asetuksen antamiselle ei katsota olevan perustuslaista johtuvia oikeudellisia esteitä. Sääntelyn lähtökohtana on, että työnantajan olisi soveltamisasetuksen antamista mahdollisuuksista huolimatta pyrittävä työn järjestämistä koskevilla keinoilla huolehtimaan siitä, että poikkeukset voimassa olevaan lainsäädäntöön nähden jäävät mahdollisimman vähäisiksi. Poikkeusmahdollisuuksien käyttö olisi siten rajattava koskemaan tilanteita, joissa työaikalain ja vuosilomalain sisältämillä toimintamahdollisuuksilla ei selvitä. Tässä arvioinnissa on otettava kuitenkin huomioon, että epidemian kulku ja sen vaikutukset työpaikan työvoiman tarpeeseen ovat vaikeasti ennustettavissa. Yksikin henkilöstöön kohdistuva tartunta voi aiheuttaa suuren henkilöstömäärän joutumisen karanteeniin, ja henkilöstöpula voi syntyä kriittisten toimintojen toimintayksiköissä hyvin äkillisesti ja ennakoimattomasti.

Valmiuslain 4 §:n mukaan lain toimivaltuuksia voidaan käyttää vain sellaisin tavoin, jotka ovat välttämättömiä lain tarkoituksen saavuttamiseksi ja oikeassa suhteessa toimivaltuuden käyttämisellä tavoiteltavaan päämäärään.

Tänään 6.4. annettu asetus on soveltamisasetuksen jatkamisasetus, ja se on voimassa ajanjaksolla 14. päivä huhtikuuta —13. päivä toukokuuta 2020.

14.08 **Mia Laiho kok:** Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on ehdotus valtioneuvoston asetukseksi väliaikaisista poikkeuksista sovellettaessa eräitä vuosilomalain, työaikalain ja työsopimuslain säännöksiä. Tämä koskee työntekijöitä terveydenhuollossa, sosiaalitoimessa, pelastustoimessa, hätäkeskustoiminnassa ja poliisitoiminnassa. Tämä asetus liittyy Suomen poikkeustilaan ja valmiuslakeihin.

Asetuksella pyritään osaltaan varmistamaan työnantajan riittävä henkilöstömäärä virusepidemian aikana. Työantaja voisi keskeyttää tarvittaessa työntekijän loman tai siirtää sen

antamisen ajankohtaa, poiketa velvollisuudesta hankkia työntekijältä suostumus ylityön tekemiseen sekä poiketa lepoaikasäännöksistä ja pidentää työntekijän noudatettavaksi säädettyä irtisanomisaikaa, jos työnantajaa uhkaa virusepidemiasta johtuva työvoimapula.

Tämä asetus on tarpeen tässä epidemiatilanteessa huomioiden yhä kasvava henkilöstön tarve sosiaali- ja terveydenhuollossa. Samaan aikaan meidän on huolehdittava myös työntekijöiden suojelusta, työsuojelusta ja työturvallisuudesta, ja siitä haluan ottaa esille muutaman asian.

Meillä on yleisvaarallinen tartuntatauti kyseessä, ja tartuntalain mukaan työnantajalla työyksikössä on velvollisuus huolehtia potilaiden ja asiakkaiden lisäksi myös henkilökunnan tarkoituksenmukaisesta suojelusta. Siihen liittyy myös riittävä ohjeistus.

Suomessa on ollut viime päivinä ja viikkoina erittäin sekavaa ohjeistusta, mitä on tullut ministeriöstä ja THL:stä. Ohjeistukset ovat olleet keskenään ristiriitaisia, ja kentällä ei ole tiedetty, mitä ohjeistusta tulee noudattaa. Viimeksi viime viikolla tuli STM:stä uudet ohjeistukset kotihoitoon riskiryhmässä olevien suojaamiseksi, mutta riittäviä varusteita kotihoidossa ei kuitenkaan ole ollut. Sama ongelma on ympärivuorokautisessa hoivassa: vaikka annettaan ohjeita, niin sitten ei ole suojavarusteita, mitä käyttää. Tässä pitäisi olla myöskin selkeä yhdenmukaisuus, että sitten seurataan, miten niitä varusteita näihin paikkoihin menee, ja jos niitä ei riitä, niin sitten ohjeet tehdään sen mukaisesti huomioiden kuitenkin, että henkilökunnan työturvallisuudesta ei voida tinkiä.

Tähän asiaan ovat kiinnittäneet huomiota SuPer, Tehy, Sairaanhoitajaliitto, Lääkäriliitto, Nuorten Lääkärien Yhdistys ja varmasti moni muukin ammattiyhdistys, mutta tämä on todellinen huoli tällä hetkellä kentällä. Koska me nyt käytämme myöskin näitä valmiusasetuksen antamia toimivaltuuksia siihen, että työntekijöitä voidaan määrätä töihin, niin kyllä se on ensiarvoisen tärkeätä, ja oletuksena on, että myös työsuojelusta huolehditaan riittävällä tavalla.

Huoltovarmuusvarastot on avattu, mutta tällä hetkellä varusteita kentällä ei näy. Ne ovat hyvin hajallaan: ei tiedetä, missä niitä on, ja joka puolella on puutteita. Toivottavasti tähän saadaan selkeämmät ohjeistukset ministeriön taholta, miten niitä varusteita jaetaan, mistä niitä on tilattavissa ja saatavissa ja millä tavalla henkilökunnan tulee suojautua.

Työnantajan lakisääteiset velvoitteet työsuojelusta ja tarvittavista työ- ja suojavälineistä koskevat myös koronaepidemian aikaa, ja tämä on hyvä muistaa sekä työntekijöiden että poliittisten päättäjien ja työnantajien.

14.13 **Arja Juvonen ps:** Arvoisa herra puhemies! Tätä valtioneuvoston asetusta sovelletaan terveydenhuollossa ja sosiaalitoimessa, pelastustoimessa, hätäkeskustoiminnassa sekä poliisitoimessa työskentelevään henkilöstöön. Asetuksen tarkoituksena on soveltaa väliaikaisia poikkeuksia eräistä vuosilomalakiin, työaikalakiin ja työsopimuslakiin liittyvistä säännöksistä. Eli tämän asetuksen perusteella työnantaja voi poiketa vuosiloman ilmoittamisesta ja antamisajankohtaa koskevista säännöksistä, siirtää vuosiloman ajankohtaa, keskeyttää jo aloitetun vuosiloman sekä teettää työntekijällä ylityötä ilman tämän suostumusta, poiketa vuorokausilepoa ja viikkolepoa koskevista säännöksistä ja myös työaikalain 18 §:n enimmäistyöaikaa koskevista säännöksistä. Lisäksi työntekijän irtisanoutuessa työnantaja voi pidentää noudatettavaa irtisanomisaikaa työsopimuslain 6 luvun 3 §:n työehtosopimusmääräysten estämättä 4 kuukauteen. Eli tässä on paketti tästä asetuksesta.

Punkt i protokollet PR 49/2020 rd

Arvoisa puhemies! Haluaisin nostaa esiin tässä nyt terveydenhuollon sektorin ja hoitajien tilanteen. Meillä on todellinen katastrofi ja kaaos tuolla terveydenhuollon kentällä. Se on viesti, mikä hoitajilta tulee. Hoitajat ovat kokeneet, että he eivät pääse testeihin, vaikka THL kertoo sivuillaan, että sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöä testataan. On tullut viestejä, että työnantaja on ilmoittanut, että myöhemmin, jos oireet lisääntyvät tai oireita on enemmän, niin sitten testiin, kuin myös siitä, että jos terveydenhuollon henkilön lähiomainen, kotona samassa taloudessa asuva, on ollut sairaana, esimerkiksi lapsi, niin ei ole päässyt testeihin. Eli hoitaja lähtee joka päivä töihin tietämättä, onko perheessä koronatartuntaa, mahdollisesti myös tartuttaa. Tämä on ihan äärettömän suuri riski. Tämä on vaarallista, ja kysyisin: minkä ihmeen takia heitä, joita me terveydenhuoltokentällä tarvitsemme, hoitohenkilöstöä, ei testata enemmän?

Arvoisa puhemies! Nyt on noussut esille myös se, että kun meidän valmiuslaissa on tämä työvelvoite ja 18—68-vuotiaat terveydenhuollon ammattilaiset, myös jo eläköityneet, olisivat mahdollisesti käytettävissä työkentälle, niin nyt tästä 68 vuoden iästä on tullut paljon kysymyksiä, että ovatko nämä ikääntyneet hoitajat itse asiassa riskiryhmässä olevia ja kuinka heitä voitaisiin velvoittaa sinne työmaalle. Kysyisinkin siitä, että millä tavalla nämä nyt ovat toteutuneet siellä terveydenhuollon kentällä. Oletteko havainneet — koska pulaahan on henkilöstöstä — että sinne olisi tullut lisää työntekijöitä, ovatko ihmiset ilmoittautuneet niin sanotusti vapaaehtoisesti sinne työpaikoille?

Ongelma on paitsi se, että hoitohenkilöstö ei pääse testeihin, niin myös se, että ei ole suojavarusteita. Puuttuu kasvomaskeja, puuttuu suojavarusteita. Tämä on se viesti, mitä tulee jatkuvasti. Nyt viikonlopun aikana tuli erittäin huolestuttavia tietoja, että virus on päässyt jo hoivakoteihin. Yhtenä syynä varmasti on myös se, että siellä ei ole näitä suojavarusteita. Kysyisinkin: millä ihmeen keinolla me saamme yhteiskunnassa hoitotyöntekijät jaksamaan, jos 1) he eivät pääse testeihin, 2) ei ole suojavarusteita? He tavallaan ovat surman suussa ja vaaran paikassa joka kerta, kun he työpaikalleen menevät.

Sitten samalla kun meillä on nyt tällainen asetus, mikä poikkeaa vuosilomalaista, työaikalaista, irtisanomisista, niin millä tavalla työntekijät tämän vastaanottavat? Kysyisin teiltä, onko näistä ylityö-, viikkolepo- ja vuorokausilepokäytännöistä jo tähän asti poikettu ja minkälaiset ovat tunnelmat kentällä. Kuinka väsynyttä hoitohenkilöstöä meillä itse asiassa siellä on?

Arvoisa herra puhemies! Sitten vielä näistä suojavarusteista, jotka ovat elintärkeitä. Ne ovat elinehto sille, että me voimme suojella itseämme kuin myös niitä potilaita, joita hoidetaan siellä hoitotyön kentällä. Tästä huoltovarmuudesta: meillähän on Huoltovarmuuskeskus, jonka tehtävänä on huolehtia siitä, että huoltovarmuusvarastossa on tavaraa. Nyt tuntuu sille, että sitä tavaraahan ei ole alun perinkään ollut siellä, jos varastot on jo avattu ja sieltä on lähtenyt niin sanotusti miljoonia suojavarusteita ympäri Suomea ja ne ovat nyt jo loppumassa. Tänä aamuna HUSista kuului todellakin, että suojavarusteiden kulutusmääriä ei kerrota, ei edes osata tarvearviota tehdä siitä, paljonko niitä mahdollisesti olisi oltava.

Summa summarum: kaikki ne toimet, mitä me täällä nyt teemme muun muassa liittyen vuosilomiin, työaikoihin ja irtisanomisasioihin, nehän hajoavat niin kuin hiekkalinnat, koska niistä ei ole tavallaan mitään hyötyä, jos hoitajat ovat jo aivan väsyneet ja jäävät pois töistä. Olen myös saanut yhteydenottoja ihmisiltä, jotka sanovat, että he haluavat irtisanoutua. He eivät suostu menemään töihin, jos ei ole suojavarusteita ja jos sitä hoitajaa ei kuunnella. Hänen odotetaan menevän töihin, mutta ei pääse testeihin, ei ole suojavarusteita. Tässä on valtavia ristiriitoja. Miten vastaatte näihin kysymyksiin?

14.18 **Riikka Slunga-Poutsalo ps:** Arvoisa puhemies! Nyt meillä on käsittelyssä asia ja asetus, joka koskee työntekijän jaksamista tällaisessa poikkeuksellisessa tilanteessa, jaksamiseksi luotujen asetusten ja lakien muuttamista väliaikaisesti. Kun me koskemme sellaisien työtehtävien kuten sairaanhoitajien, lähihoitajien ja poliisien työoloihin tämmöisessä kriisitilanteessa, niin tässä tulisi kyllä kiinnittää huomiota erityisesti nyt asetuksen esityksessä olevaan vuorokausi- ja viikkolepoon. Vuorokausi- ja viikkolevon rajoittamisten tulisi olla välttämättömiä ja viimesijaisia keinoja näitten resurssien turvaamiseen. Olisinkin ollut halukas tietämään, onko ohjeistettu ensisijaisesti käyttämään esimerkiksi sairaanhoito- ja terveyspuolella lisärekrytointeja ja mahdollisia ostopalveluja ennen kuin mennään siihen päiväkohtaiseen lepoon ja siihen puuttumisen.

Nyt on kysymyksessä kuitenkin etulinjassa työskenteleviä ihmisiä ja tahoja, jotka kuitenkin kestävät kuormitusta ihan eri tavalla, jokainen yksilönä. Ihan normaali arkikin näin vaativissa tehtävissä voi olla haastavaa ja kuormittavaa, saati sitten tilanteessa, missä me olemme tällä hetkellä. Työntekijät voivat kaiken lisäksi itse kuulua riskiryhmiin, niin kuin tässä edustaja Juvosen kommentissa jo huomioitiin sitä kaikenlaisen suojauksen ja muun varustautumisen riittävyyttä ja muuta, joka aiheuttaa lisähuolta ja lisäpainetta jaksamiseen sen työtehtävän hoitamiseksi. Nyt on jo sairaanhoitaja- ja lähihoitajapuolelta tullut viestiä siitä, että on pelkoa, ahdistusta ja epävarmuutta, muun muassa epävarmuutta siitä, miten hoitohenkilökunta riittää, miten jaksetaan ylipäänsä ja miten oma lähipiiri selviää. Miten tilanne menee sitten siinä vaiheessa, kun epidemian huippu on meillä tässä päällä?

Toinen hyvä kysymys on mielestäni se, että kun me nyt tällaisia poikkeusvaltuuksien mukaisia toimivaltuuksia käytämme, niin mitenkä näitten raportointi ja seuranta, onko tähän ajateltu jotain, että nyt vähän seurattaisiin sitä, mitenkä meidän järjestelmä toimii, ja onko ministeriöissä tullut tähän sellaista käytäntöajatusta, jotta me voisimme tietää, että näitä ei käytetä väärin. — Kiitos.

14.21 **Päivi Räsänen kd:** Arvoisa herra puhemies! Tämä valtioneuvoston asetus on ilman muuta tarpeellinen, itse asiassa tarpeellisempi kuin se edellinen. Eli lähestymme epidemiahuippua, ja todennäköisesti todellakin näitä valmiuslain nojalla säädettäviä valmiuksia joudutaan laajastikin käyttämään.

Tähän liittyy kuitenkin hyvin paljon huolia esimerkiksi terveydenhuollon kentässä. Ainakin itse olen saanut runsaasti yhteydenottoja riskiryhmiin kuuluvilta terveydenhuollon työntekijöiltä, jotka ovat kyselleet. Esimerkiksi riskiryhmiin kuuluva sairaanhoitaja otti yhteyttä ja kertoi, että hänet aiotaan asettaa nimenomaan sinne tehohoitoon hoitamaan koronapotilaita. Eli millä tavalla hallitus ohjeistaa sitä, että riskiryhmiin kuuluvia terveydenhuollon työntekijöitä ei kuitenkaan altistettaisi tarpeettomasti tällaisille vaaroille? Me tiedämme, että iän myötä riskit kasvavat, tiettyjen sairauksien myötä riskit vakaviin koronataudin muotoihin kasvavat ja myös erityisesti miehet saavat näitä vakavia taudin muotoja, ja varsinkin tehohoitoon joutuneista potilaista peräti 70 prosenttia on miehiä. Jossain vaiheessa on arvioitu, että se voisi johtua tupakoinnista, mutta nyt näyttää siltä, että se tupakkakaan ei asiaa selitä vaan että se johtuu ihan miehen ja naisen biologisista eroista, mikä selittää tätä, että naisilla puolustuskyky koronaa vastaan toimii paremmin. Sen vuoksi meidän tulisi suojata erityisesti riskiryhmiin kuuluvia iäkkäämpiä miehiä näissä kriittisissä ammateissa.

On käyty keskustelua myös siitä, että eikö niille henkilöille, jotka joutuvat nyt tätä vaarallista työtä tekemään nimenomaan koronapotilaiden kanssa, pitäisi maksaa tällaista vaa-

rallisen työn lisää. Itse ajattelen, että se olisi kyllä reilua, ja kysynkin ministeriltä: onko tällaista pohdittu? Tietysti ministeri ei päätä palkan lisistä, sen tiedämme, mutta voisi hyvin tätä keskustelua käynnistää ja ohjata.

Täällä edustajakollegat ovat käyttäneet hyviä puheenvuoroja suojavarusteista, jotka ovat nyt erityisen tarpeellisia niille henkilöille, jotka työskentelevät varsinkin näiden koronapotilaiden kanssa, ja tosiasia on se, että meillä edelleen on runsaasti pulaa suojavarusteista, varsinkin yksityissektorilla, sosiaalihuollossa, vanhusten ja kehitysvammaisten hoitolaitoksissa. Tänään Lääkäriliiton toiminnanjohtaja Kati Myllymäki tiedotteessaan nosti esiin tämän pulan, josta tulee jatkuvasti paljon palautetta, ja hän toteaa siinä näin: ”Valtioneuvosto ja sosiaali- ja terveysministeriö ovat kertoneet, että Huoltovarmuuskeskuksen varastot on avattu. Siksi herää kysymyksiä, menevätkö suojavarusteet oikeasti käyttäjille isoissa sairaanhoitopiireissä ja sairaaloissa.” Tosiasiassa tilanne on se, että niistä edelleen on pulaa. Aivan yhtä lailla työntekijöiden suojaksi tarvitaan suojavarusteita myös siellä yksityissektorilla ja vanhusten ja kehitysvammaisten hoitolaitoksissa.

Toivottavasti ministerillä on mahdollisuus näihin kysymyksiin vastata.

14.25 **Sofia Virta vihr:** Arvoisa puhemies! Yhteiskunnan kriittisten alojen työntekijät ovat olleet jo useamman viikon kovan paineen alla. He ansaitsevat tuolle panostukselleen kaiken kiitoksen nyt mutta myös tämän kriittisen ajan jälkeen. Tämän heidän tekemänsä työn arvo ei saa unohtua silloinkaan, kun arki palaa normaaliksi. Se on hyvä, että me nyt puhumme näiden alojen työntekijöiden jaksamisesta, mutta siitä olisi pitänyt puhua aika paljon enemmän ja aika monta vuotta taaksepäin. [Perussuomalaisten ryhmästä: Näin on!] Nämä ongelmat eivät ole muodostuneet koronan aikana ainoastaan eivätkä vain tämän istuvan hallituksen aikana.

Monella näistä aloista toimitaan poikkeusoloissa jokaisessa työvuorossa. Siellä kannetaan valtavaa vastuuta toisten ihmisten hyvinvoinnista, terveydestä ja turvallisuudesta, puolustetaan ihmishenkiä päivästä toiseen tai rakennetaan olosuhteita, joissa jokaisella olisi mahdollista elää turvallisesti. Toivon todella, että arvostus näitä aloja ja niiden työntekijöitä kohtaan nousee tämän kriisin myötä ja palaa sellaiselle tasolle, jolla sen olisi pitänyt olla jo paljon pidempäänkin, sillä me selviämme kyllä tästä koronakriisistä, mutta siihen me tarvitsemme tätä tärkeää työtä tekeviä ammattilaisia. Totuus kuitenkin on, että heitä on rajallinen määrä, ja aivan kuten meistä kuka tahansa muukin, myös he voivat saada tartunnan ja joutua pois työstä — tämä virus kun ei mieti, keneen olisi sopivaa iskeä ja keneen ei.

Ymmärrän ja jaan huolen kriittisten alojen työntekijöiden jaksamisesta. Itsekin siellä työskennelleenä tiedän, että jo ennen tätä kriisiä työtä on tehty monin paikoin jaksamisen äärirajoilla aivan liian pienin resurssein. Tilanne kuitenkin on se, että nyt täytyy löytää kaikki mahdolliset keinot turvata riittävä määrä toimintakykyistä henkilöstöä yhteiskunnan kannalta kriittisille aloille. Tärkeää onkin, että hallitus pyrkii nyt mahdollisimman aikaisessa vaiheessa huomioimaan kaikki mahdolliset tilanteet ja varautumaan niihin. Nämä päätökset on tärkeää tehdä juuri nyt, kun tilanne on vielä riittävän vakaa, jotta pystymme huomioimaan mahdollisimman oikeudenmukaisen toteutuksen sekä varmistamaan yhtenäiset ohjeistukset työnantajille työntekijöiden hyvinvoinnin turvaamiseksi.

Työnantajan mahdollisuudet väliaikaisesti teettää työntekijällä ylityötä ilman tämän suostumusta, poiketa vuorokausilepoa ja viikkolepoa koskevista säännöksistä sekä poiketa työaikalain enimmäistyöaikaa koskevista säädöksistä ovat poikkeuksellisia ja väliaikai-

sia. Edellytyksenä niille on, että sen täytyy olla täysin välttämätöntä toiminnan turvaamiseksi. Siksi nämä toimenpiteet ja säädökset niihin liittyen on tehtävä nyt.

Jokaisen työnantajan tulee järjestää työntekijälle tarkoitukseen sopiva tila lepoon ja taukoihin. Työnantajan tulee aidosti varmistaa, että toimenpiteillä ei vaaranneta työturvallisuutta eikä työntekijän terveyttä. Vain hyvinvoivat ammattilaiset voivat pitää meistä huolta parhaalla mahdollisella tavalla. Lisäksi työnantajan on pidettävä huolta työstä aiheutuvan kuormituksen tasaisesta jakautumisesta sekä työntekijän mahdollisuudesta palautua työn rasituksesta.

On varmaa, että tässä poikkeuksellisessa tilanteessa me kaikki jaamme yhteisen huolen kriittisten alojen työntekijöiden työturvallisuudesta ja jaksamisesta. He turvaavat meitä läpi tämän kriisin, ja meidän tehtävämme on turvata heitä tässä äärettömän vaativassa ja poikkeuksellisessa tilanteessa, jotta heillä olisi parhaat mahdolliset olosuhteet tehdä vaativaa työtä.

Ja kun tämä kriisi on ohi, silloin meillä tulee todella olla aikaa varmistaa, että jokainen heistä saa palautua. Silloin meidän tulee pitää niitä keskusteluja ja miettiä, miten ne resurssit nyt aidosti turvataan jatkossakin, tämän kriisin jälkeenkin, jotta yksikään heistä ei joutuisi tekemään arvokasta työtä oman hyvinvointinsa kustannuksella.

14.29 **Aki Lindén sd:** Arvoisa puhemies! Olen tässä lyhyen parlamenttiuran aikana pyrkinyt oppimaan uusia asioita, ja yksi on ollut se, että pitäisi pitäytyä mielellään siinä käsiteltävässä asiassa, mutta saa kuitenkin käsitellä vähän vieressäkin olevaa asiaa, [Naurua] kunhan ei mene liian kauaksi. Tämän halusin sanoa tähän alkuun, koska nyt meillä ovat käsittelyssä nämä työaikajärjestelyihin liittyvät säädökset, mutta on toinen, minusta tärkeämpi lakiasetus, jonka olemme saattaneet voimaan, ja haluan tässä rinnalla mainita sen.

Valmiuslain 87 § mahdollistaa sen, että me voimme valtiojohtoisesti organisoida koko laajan terveydenhuollon kentän, siis sairaanhoitopiirit, kuntien terveyskeskukset, työterveyshuollon, yksityiset lääkäriasemat, kaikki, niiden tavoitteiden toteuttamiseen, jotka meille nyt ovat tärkeitä. Tässä testauskeskustelun yhteydessä on tullut ilmi nimenomaan työvoiman tarve. Työvoimasta, jota tarvittaisiin jäljittämiseen, eristämiseen ja tähän muuhun, on ollut puutetta, ja on sanottu, että kun ei sairaanhoitopiireissä ole kuin yksi infektiolääkäri tai sillä tavalla — eihän se ole sairaanhoitopiirin infektiolääkärin tehtävä, vaan siihen saadaan rekrytoitua koko tämän järjestelmän piiristä, opiskelijoiden ja muiden piiristä satoja ihmisiä, ja tätä organisointityötä tällä hetkellä tehdään.

Tämä nyt käsiteltävä jatkamisasetus on tärkeä. Se antaa sinne työpaikoille juridisen pohjan tietyille järjestelyille. Minun tietoni on se, että kovin paljon tämän lain pohjalta ei vielä ole mitään toimenpiteitä tarvittu. Silti toki jaan sen huolen, jonka täällä ovat monet edustajat tuoneet esille, ovat käyttäneet sanoja ”huoli”, ”pelko” ja niin edelleen. Tämähän on suuri kriisi, koko yhteiskunta jakaa tämän pelon, ja varmasti siellä terveydenhuollon kentällä ollaan todella lujilla. Meillä on kuitenkin kunnallinen palvelujärjestelmä, me emme voi täältä eduskunnasta eikä valtioneuvostostakaan käsin operatiivisesti johtaa kaikkia niitä asioita, joiden perään nyt kysytään. Minulla itselläni on suuri luotto siihen, että tämä on kuitenkin vertailussa monella tavalla maailman parhaita terveydenhuoltojärjestelmiä ja me selviämme tästä vähintään niin hyvin kuin selvitään muissakin maissa, vaikka tämä tilanne on kieltämättä haastava ja vaikea ja vielä vaikeaan suuntaan menossa.

Eli luonnollisesti nyt tätä asetusta tässä pitää jatkaa, mutta siihen, millä aloitin, haluan vielä lopettaa: kysyn kovasti tämän valmiuslain 87 §:n käyttämisen perään, koska se antai-

si ihan uudenlaista vauhtia ja mahdollisuutta koko tähän torjunta- ja juurimistyöhön. — Kiitoksia.

Puhemies Matti Vanhanen: Vanha sääntö on olemassa, että puhutaan otsikon mukaisesta aiheesta, mutta olen kyllä tämän koronakeskustelun ja koronakriisin aikana pitänyt tarpeellisena sitä, että meillä on päivittäin mahdollisuus käydä myös hieman ajankohtaiskeskustelua tästä, niin että otsikkoa saa tulkita hieman laveammin. — Ministeri saa puheenvuoron noin 10 minuutin päästä, riittänee.

14.32 **Noora Koponen vihr:** Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysalalla tarvitaan nyt maksimaalista tehokkuutta. Suomessa kuten kaikkialla muuallakin terveydenhuollon resurssit ovat rajalliset sekä henkilöstön että välineistön osalta. Tästä johtuen tarvitaan nyt poikkeuksellisia toimia, jotta riittävä hoitohenkilöstön määrä kyetään poikkeusoloissa turvaamaan.

Vaikka korona tuli kulman takaa varsin yllättäen, oli toisaalta jossain määrin odotettavissa, että jotain tällaista joskus tapahtuu. Hoitoprosesseja, digitalisaatiota, hoidontarpeen arviointia sekä moniammatillista ja poikkileikkaavaa yhteistyötä on nyt välttämätöntä kehittää — mitä pikemmin, sen parempi. Meidän voimavaramme on, että tässä maassa on tuhansia sosiaali- ja terveysalan sekä muiden kriittisten alojen ammattilaisia, jotka taipuvat muuttuviin, koviinkin tilanteisiin. Heitä on todella syytä arvostaa muulloinkin kuin vain hädän hetkellä.

Tämä valtioneuvoston asetus tuo väliaikaisia muutoksia näiden työntekijöiden työskentelyoloihin koskien heidän vuosilomiaan, työaikaansa ja työsopimuksiaan, ja tästä johtuen heidän jaksamiseensa, turvallisuuteensa ja tukemiseensa on entistä tärkeämpää kiinnittää nyt huomiota.

Haluankin lopuksi kiittää kaikkia näitä ammattilaisia, jotka luovat uusia yhteyksiä ja toimintatapoja tämän kriisin aikana. Meidän tulee kerätä tästä oppi talteen, jotta voimme tukea heidän työtään vahvemmin jatkossakin.

14.34 **Kimmo Kiljunen sd:** Arvoisa puhemies! Ensinnäkin ihan kiitän ministeriä asetuksen esittelystä. Tässä on nyt kysymys ehkä näistä kaikkein kriittisimmistä aloista, kun on kysymys koronaviruksen taltuttamisesta ja siellä sovellettavista työaikajärjestelyistä ja vuosilomista. Ei voi muuta kuin todeta sen, että hallitus on määrätietoisesti toiminut valmiuslain pohjalta, ja tässä on yksi esimerkki näistä määrätietoisista, hallituista toimista.

On syytä noteerata, kuten puhemieskin tässä totesi, että jos halutaan yleisemmin arvioida hallituksen toimintalinjaa tässä koronavirustapauksessa, niin kansainvälisestikin Suomea on kiitetty, ja on syytäkin. Me olemme toimineet ennakoivasti, jopa etuajassa. Kriisi on sillä tavalla erikoislaatuinen Suomessa verrattuna useimpiin muihin maihin, että tämän koronaviruksen kasvu on potentiaalisesti useimmissa maissa tällaisella kriittisellä hetkellä ollut eksponentiaalista eli se kerta toisensa päälle kasvaa. Sen sijaan meillä on tämä kasvu ollut lineaarista eli se on ollut tasaisempaa. Siinä mielessä voi sanoa, että nämä ennakoivat toimet, mitä hallitus on nyt eri muodoissaan tässä viime viikkoina tehnyt, poikkeukselliset toimet, niin kuin olemme nähneet, ovat mitä ilmiselvimmin purreet. Tämä on koko kansakunnan yhteinen uhraus, mikä tässä on käynnissä — sillä on taloudelliset kustannusvaikutukset, sillä on vaikutuksia perherakenteille, monenlaisia paineita on otettu vastaan — mutta tämä on nyt se tapa, millä me yritämme tämän asian hallita. Tämä ei ole täysin meidän

hallinnassamme, ja siinä suhteessa joudutaan katsomaan tätä tilannetta koko ajan huolellisesti.

Toivottavasti tämä määrätietoinen, hallittu linja saa myöskin lopputuloksen, joka on hyvä. Senhän me näemme vasta myöhemmässä vaiheessa, kuka tässä missäkin vaiheessa voi jälkiviisas olla milläkin tavalla, mutta parasta on tehty. Kiitos hallitukselle näistä toimista.

Ymmärrän hyvin, että oppositio on täällä nostanut eräitä kriittisiä kohtia muun muassa hoiva-alalta — siellä on puutteita — mutta kaikkihan me toimimme nyt hyvin kriittisellä asetelmalla. On aivan selvä asia, että tämmöisessä hätätilassa tulee monenlaisia virheitäkin matkan varrella, tilanteen voisi jälkikäteen tehdä ehkä toisella tavalla ja niin edelleen, mutta parasta tässä on yritetty, ja kiitos hallitukselle tästä.

14.36 **Arto Satonen kok:** Arvoisa puhemies! Pyrin keskittymään juuri tähän esitykseen, mutta toki haluan myös omalta osaltani tuoda esille huolen tästä suojavarustetilanteesta sekä terveydenhoidossa, sairaanhoidossa, kotihoidossa että laajemminkin. Ymmärrän kyllä, että tämä asia on varmasti kaikilla jo tässä vaiheessa tiedossa, mutta kyllä siitä palautteesta päätellen, joka tulee, voi sanoa, että asia on kyllä vakava ja siihen tulee tarttua ja ratkaisu löytää.

Arvoisa puhemies! Varsinaisesti otan kuitenkin kantaa tähän käsittelyssä olevaan esitykseen siitä, miten näillä vuosilomajärjestelyillä, ylityösäännöksillä ja muilla nyt halutaan varmistaa, että meillä on riittävästi osaavaa terveydenhoitoalan henkilökuntaa paikalla. Tämä esitys on kaikilta osiltaan kannatettava. On tietysti niin, että terveydenhoitohenkilökunta joutuu nyt vahvasti joustamaan, mutta ymmärrän, että siellä varmasti on myös ymmärrystä siitä, että he ovat nyt tämän kriisin torjunnassa etulinjassa ja heidän työtään voimakkaasti arvostetaan ja tuetaan siltä osin kuin pystytään.

Oikeastaan kysymykseni ministerille koskee yhtä asiaa, jota olen ihmetellyt. Meillä on kuitenkin tällä hetkellä kymmeniätuhansia ihmisiä jo lomautettuina, yt-neuvottelujen piirissä taitaa olla 350 000 ihmistä, mutta siitä meillä ei ole puhuttu ollenkaan, että jos terveydenhoito ei sitten kykenekään selviämään niillä ihmisillä, jotka siellä tällä hetkellä ovat. Voidaanko niiden, jotka ovat esimerkiksi lomautettuina, jotka eivät ole alan ammattilaisia mutta joilla saattaa olla monenlaista kokemusta ja osaamista, pätevyysvaatimuksista tinkiä, tietysti ilman että hoidon laatu kärsii? Tiedän, että joissakin maissa on otettu henkilökuntaa terveydenhoitoalan ulkopuolelta myös sairaaloihin ja terveyskeskuksiin ja muuhun, ainakin avustaviin töihin, jotta siellä olisi riittävästi käsiä, jos tämä kriisi vielä tästä pahenee.

14.39 **Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Varmasti nämä työaika- ja vuosilomajärjestelyt ovat äärimmäisen tärkeätä viedä nyt näitten poikkeusolojen takia tälle tasolle, mitä tässä asetuksessa on, ja arvostan kovasti, että puhemies tuossa totesi, että tässä yhteydessä on mahdollisuus vähän yleisemminkin nyt tästä korona-asiasta puhua, koska kuitenkin esimerkiksi meillä oppositiossa ei ole mahdollisuus aivan niihin samoihin tietolähteisiin mutta toki mielellämme tuomme myöskin terveisiä sieltä kentältä. Voi sanoa, että kyllä tämä oikeastaan liittyy varsin tiukasti myöskin tähän asiaan.

Elikkä nyt esimerkiksi kotikonnuillani Ylä-Savossa on tuossa viikonlopun aikana tullut esille näitä vanhainkodeissa sattuneita tartuntoja, ja korviini on tullut eräitä teitä myös se, että välttämättä kyse ei ole ainoastaan tästä yhdestä paikasta, ja sieltä taustalta löytyy nyt suuri huoli: eli siellä ei ole rajattu näitten henkilöitten, nimenomaan sairaanhoitajien ja hoi-

tohenkilökunnan toimimista tietyille osastoille, vaan siellä ihmiset ovat menneet osastolta toiselle, jolloinka se, joka on kenties altistunut ja ehkä sairastunutkin mutta oireeton, on kantanut mukanansa sen viruksen seuraavalle osastolle. Nyt toivoisinkin, että erityisesti hallituksen puolelta sieltä ministeriöstä — tiedän että tämä nyt ei ihan istuvan ministerin tontille kuulu, mutta avien kautta — saadaan tiukkaa ohjeistusta siitä, että näissä hoitoyksiköissä pidetään niin sanotusti puhtaat puolet ja sitten on ne puolet, joissa epäillään, että on altistuneita tai kenties sairastuneita.

Tämä huolenaihe ei rajoitu nyt pelkästään näihin vanhusten hoitokoteihin, vaan jopa sairaaloista on tullut tällaista viestiä, että ei ole ymmärretty siinä alkuvaiheessa, vaan ollut tämmöisiä niin sanottuja kiireapulaisia, jotka ovat siirtyneet osastolta toiselle ja mukanansa mahdollisesti siirtäneet tätä virusta. Tietysti vielä tuossa alkuaikoina, kun eivät olleet nämä rajoitukset niin tiukkoja, myöskin näitä vierailuja oli tuonne sairaaloitten osastoille. Nythän osassa sairaaloita pelätään jo sitä, että he joutuvat käyttämään vartijoita ja siihen myöskin resursseja, että ihmiset eivät mene sinne katsomaan omaisiaan, koska tässä koko ajan lisätään sitä riskiä, että virusta kantautuu puolin ja toisin.

Tietenkin näitten välineitten ja erityisesti tämä henkilökuntaresurssin hoitaminen ovat aivan keskeisiä, mutta nämä työaikajärjestelyt, toivon, että ministerin kautta menee nyt painavaa viestiä hallitukselle, että tämä on nyt sitten seuraava asia, mihin pitää tiukasti laittaa valvontaa — onko se avi, joka siellä alueellisesti katsoo tämän asian, mutta se on ihan keskeistä, jotta tämä tilanne ei riistäydy käsistä ja ettei käy niin kuin joissakin maissa näissä kriisisairaaloissa, että sairaalaan joutuminen voi jo itsessään olla erittäin suuri riski.

Vielä toinen asia, joka liittyy tähän, on tieto siitä, onko osastolla näitä tartunnan saaneita vaiko eikö. Tästäkin on korviini kuulunut sitä, että ei ole kerrottu, hoitajille edes, onko kyseisellä osastolla tartunnan saaneita vaiko eikö. Tästä hoitohenkilökunnalle on tullut nyt sellaista pelkoa, että suojavarusteita ei ole riittävästi ja he eivät tiedä sitä omaa suojautumisensa tasoa. Jos ei ole jostain syystä kerrottu tätä, onko osastolla tartunnan saaneita vaiko eikö, niin tämähän on minun mielestäni todella vakava työturvallisuusriski. Nyt toivonkin, että ministeri kiinnittää näihin asioihin ihan erityistä huomiota. Tämmöisissä tilanteissa se avoimuus on äärimmäisen tärkeätä ja se, että meillä tosiaankin henkilökunta jaksaa tehdä työtä nyt näissä vaativissa olosuhteissa. Monissa maissa on todellakin, niin kuin tässä aiemmin jo taidettiin mainita, ruvettu jo tällaisia riskilisiä maksamaan siitä, että työ tällä hetkellä tuolla osastolla on varmasti tosi paineistettua. Uskon, että jo tieto siitä, mikä on tilanne, ja riittävät suojavarusteet, varmasti tässä vaiheessa olisi monille hoitajille, hoitohenkilökuntaan kuuluville ihmisille se kaikkein keskeisin.

14.43 **Työministeri Tuula Haatainen:** Arvoisa herra puhemies! Kiitos tästä hyvästä keskustelusta, jossa käsiteltiin hyvin laajasti nyt tätä koronatilannetta ja sosiaali- ja terveydenhuollossa tehtävää työtä.

Haluan nyt ihan ensimmäiseksi korostaa sitä, että nämä pykälät, tämä asetus on viimesijainen keino. Sosiaali- ja terveydenhuollossa työaikoja on kautta aikojen jouduttu järjestelemään. Olen itsekin ollut sairaanhoitajan työssä ja on vapaapäiviltä kutsuttu tekemään työtä, hoitamaan yövuoroa hengityskoneessa olevan potilaan valvomiseksi ja hoitamiseksi. Ja näitä tehdään suostumuksella, mutta tässä laissa annetaan mahdollisuus, että pystytään väistämään esimerkiksi tätä työntekijän suostumuksella tehtävää ylityötä eli voidaan määrätä tekemään.

Lähtökohtana on se, että ensisijaisesti käytetään rekrytointia, ensisijaisesti käytetään työaikajärjestelyjä niin, että normaalimenetelmillä mennään eteenpäin. Täällä joku taisi sanoakin — olikohan se edustaja Lindén, joka tämän toi esille — että nämä tilanteethan voivat tulla eteen siinä tapauksessa, että meillä sairastuu ykskaks ryppäänä iso joukko hoitajia, lääkäreitä, ja jos ei sopimalla saada, niin sitten työnantajalla on se viimesijainen keino tämän asetuksen nojalla määrätä tekemään työtä. Mutta siinäkin tilanteessa työnantajan velvollisuus on huolehtia siitä, että näitä lepotaukoja tulee ja että ne on järjestetty siellä työpaikalla ja että huolehditaan työsuojelusta. Työnantajan velvollisuutena on seurata tätä tietenkin ja seurata hyvin tarkkaan ja pitää kiinni siitä, että työntekijät jaksavat ja pysyvät terveinä, koska totta kai se on työnantajan intressissä, että ne jäljellä olevat pysyvät kunnossa niin, että pystytään selviytymään näistä tehtävistä.

Sitten täällä kysyttiin näistä suojaimista ja muista, siis työturvallisuuteen liittyvistä asioista. Suojaimista on paljon puhuttu. Kysyttiin, mihin Huoltovarmuuskeskuksesta ovat menneet nämä suojaimet. Tämä ei ole minun vastuullani, niitten avaaminen, mutta sosiaali- ja terveysministeriö on avannut nämä Huoltovarmuuskeskuksen varastot, ja niitä on sieltä allokoitu erva-alueiden kautta sairaanhoitopiirien käyttöön. Eli sieltä näitä suojaimia, osa niistä, on mennyt. Ja tietenkin niiden on tarkoitus mennä, ja menevät, sinne, missä tehdään sosiaali- ja terveydenhuollon työtä. Työnantajan on huolehdittava asianmukaisesta suojauksesta, se on ihan päivänselvä asia, ja hallitus tekee koko ajan täysillä, kaikin keinoin töitä sen eteen, että näitä suojaimia saadaan käyttöön lisää. On hyvä, että meillä nämä varastot ovat olleet käytössä ja että Huoltovarmuuskeskuksessa, joka on minun vastuullani, on ollut näitä suojaimia ja voidaan niitä nyt tässä puskurina käyttää. Mutta se on sairaanhoitopiirien ja työnantajan velvollisuus huolehtia, että suojaimet on ja että sielläkin on riittävästi varauduttu tähän tilanteeseen.

Sitten täällä kysyttiin myös siitä, miten pääsee testeihin. Sosiaali- ja terveysministeriöstä ja THL:stä ohjeistetaan tämä testien antaminen, mutta hallituksen selkeä viesti on ollut — se viime viikolla sanottiin jälleen kerran — että jokaisen sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijän on päästävä testiin, jos on pienintäkään epäilystä siitä, että on sairastunut. Eli tämän pitää olla kunnossa, ja olemme kuulleet täällä sosiaali- ja terveysministerin puheenvuoroista sen ja hallitukselle on informoitu, että näiden testien määrää on nostettu ja sitä tasoa nostetaan koko ajan. Siinäkin on vastassa sitten se, miten nopeasti on pystytty tässä tilanteessa niitä testejä lisäämään, ja sitä lisäämistä tehdään koko ajan.

Sitten nämä työjärjestelyt ja muut, joista edustaja Essayah, edustajat Räsänen ja Juvonen, monet muut, kantoivat täällä huolta, ovat tietenkin sitten sitä käytännön työtä, ja siinä meidän pitää vain luottaa siihen, että siellä asiantuntijat osaavat järjestellä työtä. Mutta varmasti tässä sitten taas edelleenkin tämmöistä THL:n kautta menevää ohjeistusta tarvitaan paremmin siitä, että osataan siellä koteloida ne mahdolliset sairastuneet. Ongelma on se tietysti, että sielläkään ei aina tiedetä, kenen mukana tämä virus kulkee, eli on tilanteita, joissa se on saattanut kulkea henkilöstön kautta tai sitten potilaasta toiseen. Tämä on se tilanne, ja meidän ei auta muu kuin luottaa terveydenhuollon asiantuntijoihin tässä, ja varmasti siihenkin ohjeistuksia entisestään tiivistetään.

Talman Matti Vanhanen: Debatten och behandlingen av ärendet avbryts. Behandlingen av ärendet fortsätter under ett plenum senare i dag.

Riksdagen avbröt debatten och behandlingen av ärendet.